

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

Istraživački rad:

Akcize na gazirana pića u zemljama regiona i EU

Podgorica, februar 2019. godine

Broj: 2/2019

Klas. br: 00-52-4/19-9/1

Datum: februar 2019. godine

Pripremili: Sandra Brajušković, istraživač analitičar u Istraživačkom centru
Milena Vujović, saradnik u Istraživačkom centru
Goran Blagojević, saradnik u Istraživačkom centru
Denis Pačariz, saradnik u Istraživačkom centru

** Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

SADRŽAJ

UVOD	4
GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA	6
KOMPARATIVNI PREGLED ZAKONSKIH RJEŠENJA U VEZI SA AKCIZAMA NA GAZIRANA PIĆA	7
IZVORI INFORMACIJA	16

UVOD

Akcize spadaju u grupu indirektnih poreza i predstavljaju posebne (specijalne) poreze koji opterećuju proizvodnju ili prodaju domaćih ili uvezenih pojedinačnih dobara ili usluga. Obračunavaju se prema tehničko-fizičkim obilježjima proizvoda (npr. težini, zapremini, snazi i slično) ili prema vrijednosti (*ad valorem*). Zahvaljujući niskoj elastičnosti cijena, akcize se smatraju izdašnim oblikom poreza.¹

U istorijskom kontekstu, akcize se pojavljuju kao najstariji oblik potrošnog poreza, čijim je uvođenjem prvi put primijenjena ideja oporezivanja potrošnje. Broj i vrsta proizvoda koji se koji se oporezuju razlikuje se od zemlje do zemlje, iako se već neko vrijeme zapaža tendencija da se oporezovani proizvodi svedu na određene, karakteristične proizvode. S obzirom na to da ne postoji jedinstven princip, akcizama se opterećuje potrošnja jednog broja prehrambenih proizvoda svakodnevnog potrošnje čime se postiže izdašnost, odnosno zadovoljava fiskalni cilj uvođenja. Sa druge strane, akcizama se opterećuju proizvodi koji su štetni po zdravlje čovjeka i životnu sredinu, u cilju destimulacije korišćenja tih proizvoda, te pojedini proizvodi luksuzne potrošnje, ali i proizvodi koji se ne mogu svrstati ni u jednu od pomenutih grupa.

Naime, postoji niz vrsta akciza i mogu se razlikovati po vrstama proizvoda (alkoholna pića, duvanske preradevine, kafa, šećer, naftni derivati), ali i javiti kao akcize na potrošnju i akcize na upotrebu određenog proizvoda. Poreska obaveza za akcize utvrđuje se u fiksnom iznosu za vrstu proizvoda po jedinici mjere.²

Iako se akcize mogu primjenjivati na širok spektar proizvoda, gotovo u svim zemljama članicama Organizacije za ekonomski razvoj i saradnju (*Organization for Economic Development and Cooperation – OECD*) zajedničke su akcize na alkoholna pića, duvanske proizvode i mineralna ulja i čine nezanemarljiv udio u prihodima država. Prema posljednjem izvještaju OECD-a „*Trendovi u oporezivanju potrošnje 2018*“, u posljednjih nekoliko decenija države povećavaju upotrebu akciza ne samo zbog povećanja prihoda, već i zbog uticaja na navike potrošača u pogledu njihovog zdravlja. Bez obzira na razlog uvođenja akciza, ovaj oblik poreza utiče na navike potrošača, te stoga povećanje akciza na određene proizvode doprinosi umanjenju upotrebe proizvoda koji štetno utiču na zdravlje, poput duvanskih proizvoda i alkoholnih pića.³

U kontekstu uticaja na zdravlje, Svjetska zdravstvena organizacija (*World Health Organization - WHO*) predstavila je u okviru izvještaja „*Fiskalne politike za ishranu i sprečavanje hroničnih bolesti*“ preporuke o uvođenju i primjeni poreza na bezalkoholna

¹ Ekonomski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Masmmedia, Zagreb, 2011, str. 963.

² Dr Marko Radičić, Dr Božidar Raičević, Javne finansije, teorija i praksa, Datastatus, Ekonomski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Beograd, 2008, str. 161-163.

³ Consumption Tax Trends 2018: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues, OECD, Paris, 2018
https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/consumption-tax-trends-2018_ctt-2018-en#page118 (15.2.2019)

pića koja sadrže šećer i zaslađivače, kao jedne od ključnih mjera za rješavanje problema gojaznosti i sprečavanja bolesti.⁴

Cilj ovog istraživačkog rada je predstavljanje zakonskih rješenja u vezi sa akcizama na gazirana pića u zemljama Evropske unije i regiona. Stoga, Istraživački centar je analizom važećeg zakonodavstva, dokumenata i publikacija relevantnih institucija i međunarodnih organizacija prikupio podatke u vezi sa navedenom temom za 31 državu (**Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Hrvatska, Italija, Irska, Kipar, Letonija, Litvanija, Luksemburg, Mađarska, Malta, Makedonija, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Slovačka, Srbija, Španija, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo**). Podaci su sistematizovani i predstavljeni u nastavku dokumenta.

⁴ *Fiscal Policies for Diet and Prevention of Noncommunicable Diseases: Technical Meeting Report 5–6 May 2015, Geneva, Switzerland, WHO, 2016*
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250131/9789241511247-eng.pdf?sequence=1>
(15.2.2019)

GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

U okviru ovog istraživačkog rada, komparativnom analizom akciznog režima za gazirana pića obuhvaćena je 31 država, uključujući zemlje regiona i države članice Evropske unije. Od 31 analizirane države, njih 12 (Belgija, Bosna i Hercegovina, Estonija, Finska, Francuska, Holandija, Irska, Letonija, Mađarska, Malta, Portugal i Ujedinjeno Kraljevstvo) u nekom obliku oporezuju gazirana pića, bilo putem akciza ili putem posebnih poreza, odnosno taksi. Sa druge strane, u 18 evropskih država (Austrija, Bugarska, Češka, Danska, Grčka, Hrvatska, Italija, Kipar, Litvanija, Luksemburg, Makedonija, Poljska, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Srbija, Španija i Švedska) nijesu uvedene akcize na bezalkoholna pića, uključujući i ona gazirana. Poseban slučaj u ovom pogledu predstavlja Njemačka, koja je federalnim jedinicama, odnosno saveznm državama, delegirana nadležnost uvođenja i naplate akciza na pomenute proizvode, tako da ne postoji ujednačena praksa po tom pitanju na nivou države. Specifična je situacija i u Španiji, gdje je porez na zaslađena pića uveden na nivou pokrajine (u Kataloniji), kao i u Belgiji, gdje se putem akciza ne oporezuju samo bezalkoholna pića, već i sirovine koje služe za njihovu proizvodnju.

Gazirana pića po pravilu se oporezuju jednako kao i negazirana, iz razloga što se akcize najčešće naplaćuju na sva bezalkoholna pića, ili na pića sa dodatkom šećera, dok se oporezivanje najčešće vrši na osnovu količine dodatog šećera, ili na osnovu udjela voćnog ili povrćnog sadržaja u sokovima i drugim napicima. Što se tiče načina oporezivanja, ovi proizvodi se najčešće oporezuju putem akciza (Belgija, BiH, Finska, Irska, Letonija, Mađarska, Malta, Portugal), ili u određenim državama putem posebnih poreza (Estonija, Holandija, Ujedinjeno Kraljevstvo), odnosno taksi (Francuska).

Kada je u pitanju stopa akciza, odnosno poreza i taksi, ona se obračunava u odnosu na jedinicu zapremine pića na koje se odnosi, te može biti fiksna (jednaka za sva bezalkoholna pića ili pića sa dodatkom šećera), kao npr. u Bosni i Hercegovini, Holandiji, Letoniji i na Malti, ili se obračunava na osnovu sadržaja šećera u jedinici zapremine, kao što je slučaj u Estoniji, Finskoj, Francuskoj, Irskoj, Portugalu i u Ujedinjenom Kraljevstvu.

U nastavku rada predstavljene su informacije u vezi sa konkretnim rješenjima u oblasti oporezivanja gaziranih pića u svim analiziranim evropskim državama.

KOMPARATIVNI PREGLED ZAKONSKIH RJEŠENJA U VEZI SA AKCIZAMA NA GAZIRANA PIĆA

Austrija ne naplaćuje akcize na bezalkoholna pića. Akcizni proizvodi u ovoj zemlji su duvanski proizvodi, pjenušavo vino, miješani proizvodi koji sadrže alkohol, pivo, destilovana alkoholna pića, kao i mineralna ulja.

U **Belgiji** je *Zakonom o režimu akciza za bezalkoholna pića i kafe*⁵ određeno da su bezalkoholna pića, između ostalog: vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, koje sadrže dodatni šećer ili druge zaslađivače ili arome, kao i druga bezalkoholna pića, osim pića na bazi mlijeka, pića na bazi riže ili sojinih napitaka. Stopa akcize za navedena bezalkoholna pića iznosi 11,9233 eura po hektolitru. Zakonom je regulisano da je akcizni proizvod i bilo koja supstanca u bilo kom obliku, jasno namijenjena za proizvodnju pomenutih bezalkoholnih pića, a akcizna stopa za ovaj proizvod u tečnom obliku iznosi 71,5405 eura po hektolitru, dok stopa za supstance u bilo kom čvrstom obliku iznosi 119,2343 eura na 100 kilograma. Takođe, Zakon određuje da se u bezalkoholna pića ubrajaju i aromatizovane vode, uključujući mineralne i gazirane vode, koje ne sadrže dodatni šećer ili druge zaslađivače. Stopa akcize za ova pića iznosi 6,8133 eura po hektolitru. Akciznoj obavezi podliježu i supstance za proizvodnju ovih pića, tako da stopa akcize za supstance u tečnom stanju iznosi 40,8803 eura po hektolitru, dok stopa za supstance u čvrstom stanju iznosi 68,1339 eura na 100 kilograma.

Akciznoj obavezi u Belgiji ne podliježu sljedeći proizvodi: pića na bazi voćnog ili povrćnog soka namijenjena za ishranu novorođenčadi, bezalkoholna pića koja se koriste za istraživanja, kontrolu kvaliteta i testiranje ukusa, kao i vode koje zvanične institucije distribuiraju besplatno tokom prirodnih katastrofa.

Akciznim proizvodima u **Bosni i Hercegovini**, u skladu sa Zakonom o akcizama⁶, smatraju se: naftni derivati, duvanske prerađevine, bezalkoholna pića, alkohol, alkoholna pića i voćna prirodna rakija, pivo i vino, kafa, biogoriva i biotečnosti. Bezalkoholnim pićima smatraju se osvježavajuća bezalkoholna pića od voćnog soka, voćne baze, biljnih ekstrakata, žitarica i surutke, vještačka osvježavajuća bezalkoholna pića, i niskoenergetska osvježavajuća bezalkoholna pića. Akciza za bezalkoholna pića se plaća po litru, a stopa iznosi 0,051 eura (0,10 KM).⁷

U bezalkoholna pića ne ubrajaju se: prirodne mineralne, gazirane i negazirane vode, izvorske domaće i uvozne vode i stone vode; 100% prirodni sokovi od voća i povrća i njihovih mješavina; sokovi od voća i povrća, kao i njihove mješavine, sa dodatkom vode ili bez nje, sa dodatim šećerom ili bez njega, sa konzervansom ili bez njega, sa CO₂ ili bez njega, sa vještačkim bojama ili bez njih, sa vještačkim aromama i drugim vještačkim

⁵ *Loi relative au régime d'accise des boissons non alcoolisées et du café*, <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/2009/12/21/2010003015/justel> (11.2.2019)

⁶ Zakon o akcizama („Sl. glasnik BiH“, br. 49/2009, 49/2014, 60/2014 i 91/2017), <https://www.paragraf.ba/propisi/bih/zakon-o-akcizama-u-bosni-i-hercegovini.html> (8.2.2019)

⁷ Za konvertovanje nacionalnih valuta u euro korišćen je konverter Oanda, unos na URL: <http://www.oanda.com/currency/converter> (11.2.2019)

dodacima ili bez njih, sa stvarnim i deklariranim udjelom od 50% i više voća i/ili povrća u suvoj supstanci, te sirupi, praškovi i pastile namijenjeni za pripremu bezalkoholnih pića razblaživanjem u vodi.

Zakonodavstvom **Bugarske** nijesu definisane akcize na bezalkoholna pića. Bugarski *Zakon o akcizama i poreskim skladištima*⁸ određuje da su akcizni proizvodi u ovoj zemlji alkohol i alkoholna pića, duvanski proizvodi, kao i energetske proizvodi i električna energija.

U **Češkoj** takođe ne postoje akcize na bezalkoholna pića, već se na ovaj način oporezuju mineralna ulja, duvanski proizvodi i alkoholna pića.⁹ Slično je i u **Danskoj**, gdje su akcize na bezalkoholna pića ukinute od 1. januara 2014. godine.¹⁰

Kada je u pitanju **Estonija**, akcizni proizvodi definisani su *Zakonom o akcizama na alkohol, duvan, gorivo i električnu energiju*.¹¹ Dakle, u ovoj zemlji predmet oporezivanja putem akciza su isključivo nabrojani proizvodi (alkohol, duvan, gorivo i električna energija), dok bezalkoholna pića ne podliježu ovom vidu oporezivanja.

Međutim, Parlament Estonije je 2017. godine usvojio *Zakon o porezu na zaslađena pića*, sa ciljem smanjenja potrošnje šećera, te unapređenja javnog zdravlja, kao i povećanja poreskih prihoda. Od 1. januara 2018. godine, u Estoniji je uveden porez na bezalkoholna pića (gazirana i negazirana pića, voćne sokove i zaslađene mliječne napitke), koji se obračunava na sljedeći način:

- proizvodi koji sadrže samo vještačke zaslađivače oporezuju se u iznosu od 10 centi po litru;
- proizvodi sa sadržajem šećera između pet i osam grama na 100 mililitara oporezuju se u iznosu od 10 centi po litru;
- proizvodi sa sadržajem šećera većim od osam grama na 100 mililitara oporezuju se u iznosu od 30 centi po litru;
- proizvodi sa vještačkim zaslađivačima i šećerom, sa sadržajem šećera između pet i osam grama na 100 mililitara, oporezuju se u iznosu od 20 centi po litru;
- proizvodi sa vještačkim zaslađivačima i šećerom, sa sadržajem šećera većim od osam grama na 100 mililitara, oporezuju se u iznosu od 30 centi po litru.

Najviša poreska stopa, od 30 centi po litru, uvodi se postepeno. Počev od 2018. godine, biće rezervisana isključivo za proizvode koji sadrže više od 10 grama šećera na 100

⁸ *Excise Duties and Tax Warehouses Act*, <http://www.minfin.bg/en/174> (7.2.2019)

⁹ *Excise Taxes in the Czech Republic*, <http://4liberty.eu/excise-taxes-in-the-czech-republic/> (7.2.2019)

¹⁰ *Denmark abolishes excise duty on soft drinks*, <https://www.fooddrinktax.eu/article/denmark-abolishes-excise-duty-on-soft-drinks/> (11.2.2019)

¹¹ *Alcohol, Tobacco, Fuel and Electricity Excise Duty Act*, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/511072014004/consolide> (7.2.2019)

militara, dok se 2019. godine ta granica smanjuje na devet, a 2020. na osam grama šećera na 100 mililitara.¹²

U **Finskoj** se putem akciza, između ostalog, oporezuju vode sa dodatkom šećera ili drugog zaslađivača ili ukusa, kao i druga bezalkoholna pića, sa izuzetkom određenih sokova od voća ili povrća.¹³ Iznos akciza za ova pića zavisi od količine šećera koju sadrže. Naime, ukoliko sadržaj šećera ne prelazi pet grama po litru, akciza iznosi 11 centi po litru, dok se za bezalkoholna pića koja sadrže preko pet grama šećera po litru plaća akciza u iznosu od 22 centa po litru.¹⁴

U **Francuskoj** bezalkoholna pića nijesu akcizni proizvodi, ali se oporezuju putem posebnih poreza i doprinosa, u skladu sa odredbama *Opšteg poreskog zakonika*.¹⁵ U skladu sa Opštim poreskim zakonikom, u Francuskoj se na mineralne vode, izvorske vode i druge vode za piće, kao i na pića, gazirana ili negazirana, koja ne sadrže više od 1,2% alkohola, sa izuzetkom sirupa i voćnih i povrćnih sokova i voćnih nektara, plaćala posebna taksa u iznosu od 0,54 eura po hektolitru. Međutim, ova taksa je u međuvremenu ukinuta izmjenama i dopunama sadržanim u Zakonu br. 2018-1317 iz 28. decembra 2018, i ne naplaćuje se od 1. januara 2019. godine.¹⁶

Ipak, u Francuskoj se trenutno naplaćuje taksa na sokove i vode sa aditivima, sa dodatkom šećera i sadržajem alkohola manjim od 1,2%. Ipak, od ove takse izuzeti su određeni proizvodi, kao što su mlijeko za ishranu novorođenčadi i beba, proizvodi za ishranu bolesnika, kao i napici od soje koji sadrže najmanje 2,9% sojinih proteina. Iznos takse računa se u odnosu na količinu šećera u jedinici zapremine navedenih pića, u skladu sa priloženom tabelom:

Količina šećera (u kg dodatog šećera na hl napitka)	Taksa (u eurima na hl napitka)
do 1	3
2	3,5
3	4
4	4,5
5	5,5
6	6,5
7	7,5
8	9,5
9	11,5

¹² World Health Organization – Regional Office for Europe, Parliament in Estonia approves legislation taxing soft drinks, <http://www.euro.who.int/en/countries/estonia/news/news/2017/06/parliament-in-estonia-approves-legislation-taxing-soft-drinks> (13.2.2019)

¹³ Od akciza su oslobođeni sokovi označeni šifrom 2009 u okviru Evropske kombinovane nomenklature. Detaljnije na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.273.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2018:273:TOC (7.2.2019)

¹⁴ ECPRD request no. 2657, *Excise taxation of non-alcoholic beverages*, October 2014.

¹⁵ *Code général des impôts*, <http://codes.droit.org/CodV3/impots.pdf> (11.2.2019)

¹⁶ *Code général des impôts - Article 520 A*,

https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?sessionId=03DE3892A23340868788652AB3F53049.tplgfr43s_2?idArticle=LEGIARTI000037993587&cidTexte=LEGITEXT000006069577&categorieLien=id (11.2.2019)

10	13,5
11	15,5
12	17,5
13	19,5
14	21,5
15	23,5

Za napitke koji sadrže preko 15 kilograma šećera po hektolitru, primjenjuje se fiksna stopa u iznosu od 2 eura po hektolitru za svaki dodatni kilogram dodatog šećera. Iznosi navedeni u tabeli biće uvećavani svakog januara, počevši od 1. januara 2019. godine, proporcionalno stopi rasta indeksa potrošačkih cijena ne-duvanskih proizvoda za prethodnu godinu.

U **Grčkoj** gazirana pića nijesu predmet akciznog oporezivanja, već akcizne proizvode čine duvanski proizvodi, alkohol i alkoholna pića, kao i goriva.¹⁷

U **Holandiji** se, u skladu sa *Zakonom o akcizama*¹⁸, akciznim proizvodima smatraju: pivo, vino, međuproizvodi, ostala alkoholna pića, mineralna ulja i duvanski proizvodi. Međutim, *Zakonom o porezu na potrošnju na bezalkoholna pića*¹⁹ predviđeno je plaćanje poreza na potrošnju na bezalkoholna pića, kao što su sokovi od voća i povrća, mineralna voda²⁰ i limunada²¹. U skladu sa ovim Zakonom, porez na navedena pića iznosi 8,83 eura po hektolitru.

U **Hrvatskoj** se, u skladu sa odredbama Zakona o trošarinama, akciznim proizvodima smatraju alkohol i alkoholna pića, duvanski proizvodi i duvanske preradevine, energenti i električna energija.²²

Akcizni proizvodi u **Italiji** su: električna energija i energetske proizvodi, prirodni gas, alkohol i alkoholna pića. Dakle, Italija takođe spada u grupu zemalja u kojima nije predviđena obaveza plaćanja akcize na gazirana pića.²³

¹⁷ *Greek Law Digest – Indirect Laws in Greece*, <http://www.greeklawdigest.gr/topics/tax/item/122-indirect-taxes-in-greece> (11.2.2019)

¹⁸ *Wet op de accijns*, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005251/2019-01-01> (7.2.2019)

¹⁹ *Wet op de verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken*, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005802/2016-05-01> (7.2.2019)

²⁰ U skladu sa članom 8 *Zakona o porezu na potrošnju na bezalkoholna pića*, pod mineralnom vodom podrazumijevaju se: prirodna i vještačka mineralna voda, gazirana voda i voda namijenjena za ljudsku upotrebu u maloprodajnom pakovanju.

²¹ U skladu sa članom 9 *Zakona o porezu na potrošnju na bezalkoholna pića*, pod limunadom se podrazumijevaju sokovi od voća i povrća koji sadrže vodu, kao i pića sa dodatkom šećera i arome.

²² Zakon o trošarinama, „Narodne novine“ br. 06/18, <https://www.zakon.hr/z/545/Zakon-o-tro%C5%A1arinama> (7.2.2019)

²³ *Direzione Centrale Legislazione e Procedure Accise e Altre Imposte Indirette, Ufficio accise sui prodotti energetici e alcolici e altre imposizioni indirette*, [https://www.adm.gov.it/portale/documents/20182/889198/Aliquote accise naz genn 2019 rev.pdf/5ad4e267-4768-4cdd-ba3f-70fba712f97](https://www.adm.gov.it/portale/documents/20182/889198/Aliquote%20accise%20naz%20genn%202019%20rev.pdf/5ad4e267-4768-4cdd-ba3f-70fba712f97) (8.2.2019)

U **Irskoj**, obaveza plaćanja akcize predviđena je *Zakonom o finansijama*²⁴ u kome se navodi da su akcizni proizvodi: mineralna ulja, alkoholna pića, duvanski proizvodi, električna energija, pića sa dodatkom šećera (voćni sokovi, sokovi od povrća, voda, mineralna voda i gazirana voda bez dodatka šećera, zaslađivača i arome), klađenje i prva registracija vozila.²⁵

Akciza na pića sa dodatkom šećera, poznata kao „porez na šećer“, uvedena je 1. maja 2018. godine izmjenama i dopunama Zakona o finansijama. Cilj uvođenja akcize na pića sa dodatim šećerom je da se putem nametanja finansijske barijere, sa jedne strane, podstaknu proizvođači da promijene sastav proizvoda tako da oni sadrže manje količine šećera, a sa druge strane, da se podstaknu potrošači sa smanje konzumiranje ovih proizvoda i da se opredijele za zdravije opcije. Akciza na pića sa dodatim šećerom obuhvata sva gazirana i energetska pića kao i sve koncentrovane napitke sa dodatim šećerom koja sadrže saharozu, glukozu ili dekstrozu.²⁶

Svjetska zdravstvena organizacija (*World Health Organisation - WHO*) preporučila je ograničavanje konzumacije pića sa dodatkom šećera u cilju borbe protiv sve veće stope gojaznosti širom svijeta. U Irskoj, uvođenje akcize na pića sa dodatkom šećera predložilo je Ministarstvo zdravlja u decembru 2012. godine kao dio paketa mjera usmjerenih na sve veću stopu gojaznosti u državi. Tokom 2016. godine, Ministarstvo zdravlja predstavilo je dokument „*Zdrava težina za Irsku: Politika gojaznosti i Akcioni plan*“ u kojem je predstavljen niz preporuka, mjera i promjena, uključujući i uvođenje akcize na pića sa dodatkom šećera, u cilju smanjenja stope gojaznosti djece i odraslih u Irskoj.

U skladu sa podacima istraživanja sprovedenog 2015. godine, stopa gojaznosti u Irskoj je među najvišim u Evropi, sa 66% gojaznih muškaraca i 55% gojaznih žena. Svako četvrto dijete označeno je kao gojazno, dok se u najvećem broju slučajeva gojaznost tokom djetinjstva nastavlja i u odraslom dobu. Ukoliko broj gojaznih ljudi nastavi da se povećava predviđenom stopom, Irska će tokom narednih deset godina postati država sa najvećom stopom gojaznosti u Evropi, dok će do 2030. godine, prema nekim predviđanjima, čak 90% stanovništva pripadati kategoriji gojaznih osoba.

Izvor: *Note on Sugar Tax, PBO Note 7 of 2018*, Parliamentary Budget Office, Houses of the Oireachtas https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/parliamentaryBudgetOffice/2018/2018-04-30_note-on-sugar-tax_en.pdf (11.2.2019)

Osim toga, opseg pića koja podliježu ovoj akcizi proširen je i na pića koja sadrže biljne proteine i mliječne masti, a akciza na ova pića plaća se od 1. januara ove godine.²⁷

²⁴ *Finance Act 2017 (Number 41 of 2017)*,

<http://www.irishstatutebook.ie/eli/2017/act/41/enacted/en/pdf> (8.2.2019)

²⁵ U pogledu akcize na prvu registraciju vozila, trenutni režim plaćanja akcize zasniva se na sistemu procjene emisije izduvnih gasova, a naplaćuje se u skladu sa prodajnom cijenom vozila na otvorenom tržištu. (izvor: *Tax Facts 2018 - The essential guide to Irish tax*, <https://www.pwc.ie/publications/2018/tax-facts-2018-essential-guide-irish-tax-report.pdf> (8.2.2019)

²⁶ *Note on Sugar Tax, PBO Note 7 of 2018*, Parliamentary Budget Office, Houses of the Oireachtas https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/parliamentaryBudgetOffice/2018/2018-04-30_note-on-sugar-tax_en.pdf (11.2.2019)

²⁷ Revenue, Irish Tax and Customs, *Sugar Sweetened Drinks Tax (SSDT)*, <https://www.revenue.ie/en/companies-and-charities/excise-and-licences/sugar-sweetened-drinks-tax/index.aspx> (11.2.2019)

Kada su u pitanju stope akciza, Zakonom je predviđeno da je za pića sa sadržajem šećera od pet ili više grama na 100 mililitara, a manje od osam grama na 100 mililitara, iznos akcize 16,26 eura po hektolitru, dok je za pića sa sadržajem šećera većim od osam grama na 100 mililitara iznos akcize 24,39 eura po hektolitru.²⁸

Na **Kipru** se, u skladu sa odredbama *Zakona o akcizama br. 91(I)/2004*, putem akciza ne oporezuju bezalkoholna pića, već se u ovoj zemlji na taj način oporezuju isključivo alkoholni, duvanski i energetski proizvodi.²⁹

U **Letoniji**, obaveza plaćanja akcize na određene proizvode predviđena je *Zakonom o akcizama*.³⁰ U skladu sa Zakonom, akciznim proizvodima smatraju se: alkoholna pića (pivo, vino, fermentisana pića, međuproizvodi, ostala alkoholna pića), duvanski proizvodi (cigare i cigarilosi, cigarete, duvan za pušenje, sitno rezani duvan za motanje, ostali duvan za pušenje, listovi duvana, grijani duvan), tečnost za punjenje elektronskih cigareta, naftni derivati, bezalkoholna pića (voda i mineralna voda sa dodatkom šećera, zaslađivača ili arome i druga bezalkoholna pića kao i ostala pića koja ne pripadaju grupi alkoholnih pića, prirodna i mineralna voda, voda obogaćena vitaminima i mineralima a bez dodatog šećera, drugih zaslađivača ili arome), kafa i prirodni gas. Stopa akcize na bezalkoholna pića, u skladu sa Zakonom, iznosi 7,40 eura po hektolitru.

Zakon o akcizama Republike **Litvanije**³¹ ne predviđa obavezu plaćanja akcize na gazirana pića. Akcizni proizvodi predviđeni Zakonom su: etil alkohol i alkoholna pića, prerađeni duvan, energetski proizvodi i električna energija.

Zakonodavstvo **Luksemburga** takođe ne predviđa obavezu plaćanja akcize na gazirana pića. Akciznim proizvodima pripadaju alkohol i alkoholna pića, duvanski proizvodi, kao i električna energija i energetski proizvodi.³²

U **Mađarskoj** je 11. jula 2011. godine Parlament usvojio *Zakon o porezu u oblasti javnog zdravlja*,³³ koji je stupio na snagu 1. septembra iste godine. Kako je navedeno u preambuli, Zakon je usvojen sa ciljem smanjenja konzumiranja nezdrave hrane, odnosno promovisanja zdrave ishrane. Stoga, proizvodi koji podliježu plaćanju akcize su: pića sa dodatkom šećera, energetska pića, konditorski proizvodi, začini koji sadrže so, alkoholna pića sa dodatkom arome, kao i marmelade. Zakonom je predviđena akciza na pića koja sadrže više od osam grama šećera na 100 mililitara, odnosno na vode, mineralne i gazirane vode sa dodatkom šećera, drugog zaslađivača ili arome, i ostala bezalkoholna

²⁸ *Finance Act 2017 (Number 41 of 2017)*, <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2017/act/41/enacted/en/pdf> (11.2.2019)

²⁹ *Customs & Excise Department – Excise duties*, <http://www.mof.gov.cy/mof/customs/customs.nsf/All/A2C3593B5465A799422577D6002FEAC4?OpenDocument> (7.2.2019)

³⁰ *Par akcīzes nodokli*, <https://likumi.lv/ta/id/81066-par-akcizes-nodokli> (7.2.2019)

³¹ *Lietuvos Respublikos Akcizų Istatymas, 2001 m. spalio 30 d. Nr. IX-569*, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.154511/YkICcmMYRf> (7.2.2019)

³² *Portail des douanes et accises*, <https://douanes.public.lu/fr/accises.html> (12.2.2019)

³³ *2011. évi CIII. törvény a népegészségügyi termékadóról*, http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139165.357213 (11.2.2019)

pića, iznosi 0,75 eura (240 HUF)³⁴ po litru, dok akciza na sokove sa najmanje 25% voćnog sadržaja, voćne sokove i sokove od povrća iznosi 0,04 eura (15 HUF) po litru.

Takođe, Zakonom je predviđena i obaveza plaćanja akcize na energetska pića, i to u iznosu od 0,93 eura (300 HUF) po litru, odnosno 0,15 eura (50 HUF) po litru, u zavisnosti od sadržaja taurina i metilksantina. Kada su u pitanju konditorski proizvodi, akcize se kreću od 0,93 eura (300 HUF) do 0,26 eura (85 HUF) po kilogramu, u zavisnosti od sadržaja šećera, odnosno soli.

U odnosu na stope utvrđene Zakonom iz 2011. godine, akcize su neznatno povećane izmjenama Zakona koje su stupile na snagu 1. januara ove godine.

U skladu sa *Zakonom o akcizama*³⁵ **Malte** akcizni proizvodi su: alkohol i alkoholna pića, duvanski proizvodi, energetski proizvodi, usluge mobilne telefonije, sve vrste cementa, nove i korišćene pneumatske gume, vode (uključujući prirodne ili vještačke mineralne vode i gazirane vode, bez dodatog šećera ili drugih zaslađivača i aroma), šećerni proizvodi, uključujući bijelu čokoladu, bez kakaoa (žvakaće gume), bezalkoholna pića (vode, uključujući mineralne i gazirane vode, sa dodatkom šećera, drugog zaslađivača ili arome), plastične kese, kozmetički proizvodi (parfemi, toaletne vode, šminka, određeni preparati za kosu) i određeni građevinski materijali.

Kada su u pitanju iznosi akcize, akciza na bezalkoholna pića, vode, uključujući mineralne i gazirane vode, sa dodatkom šećera, drugog zaslađivača ili arome, plaća se u iznosu od 40 eura na 1000 litara.

Makedonija pripada grupi zemalja u kojoj nije predviđena obaveza plaćanja akcize na gazirana pića. U skladu sa *Zakonom o akcizama*³⁶ akcizni proizvodi su mineralna ulja, alkohol i alkoholna pića, duvanski proizvodi i putnička vozila.

U **Njemačkoj** se takse na prodaju određenih alkoholnih i bezalkoholnih pića naplaćuju na lokalnom nivou. Zakonsku osnovu za naplatu ovih taksi čine zakoni saveznih država (*Länder*), zajedno sa podzakonskim aktima koji se usvajaju na lokalnom nivou. Iz tog razloga u ovoj zemlji ne postoji ujednačena praksa kada je ovaj vid oporezivanja u pitanju.³⁷

Obaveza plaćanja akciza za određene proizvode u **Poljskoj** propisana je *Zakonom o akcizama*³⁸, u skladu sa kojim akcizne proizvode predstavljaju: energetski proizvodi, električna energija, duvan i duvanski proizvodi, alkoholna pića i putnički automobili. Pod alkoholnim pićima podrazumijevaju se etil-alkohol, pivo, vino, vermut, fermentisana pića

³⁴ Za konvertovanje nacionalnih valuta u euro korišćen je konverter *Oanda*, unos na URL: <http://www.oanda.com/currency/converter> (12.2.2019)

³⁵ *Excise Duty Act*, <http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8849> (12.2.2019)

³⁶ Закон За Акцизите („Службен весник на Република Македонија“ 32/2001, 50/2001, исправка 52/2001, 45/2002, 98/2002, 24/2003, 96/2004, 38/2005, 88/2008, 105/2009, 34/2010, 24/2011, 55/2011, 135/2011, 82/2013, исправка 98/2013, 43/2014, 167/2014, 188/2014, 129/2015, 154/2015, 192/2015, 23/2016, исправка 31/2016, 171/2017 u 120/2018), <http://www.customs.gov.mk/images/documents/zakoni/zakon-akcizi/ZakonZaAkcizitePrecisten2018.pdf> (12.2.2019)

³⁷ ECPRD request no. 2657, *Excise taxation of non-alcoholic beverages, October 2014*.

³⁸ *Act of December 6 2008, on excise duty, Poland*.

kao i međuproizvodi (proizvodi sa udjelom alkohola većim od 1,2%, ali ne većim od 22% a koji nijesu klasifikovani kao pivo, vino ili fermentisano piće). To uključuje i mješavinu fermentisanih pića i bezalkoholnih pića. Međutim, bezalkoholna i gazirana pića ne podliježu plaćanju akcize.

U **Portugalu**, osim alkohola i alkoholnih pića, duvanskih proizvoda i nafte, akciznim proizvodom od januara 2017. godine smatraju se bezalkoholna pića koja sadrže šećer.³⁹ Pod bezalkoholnim pićima koja sadrže šećer podrazumijevaju se vode, uključujući mineralne i gazirane vode, koje sadrže dodati šećer, zaslađivače, ili su aromatizovane, kao i druga bezalkoholna pića, osim sokova od voća i povrća. Osim toga, plaćanju poreza podliježu i pića sa udjelom alkohola od 0,5% do 1,2%.

Pića koja sadrže 80 ili više grama šećera po litru oporezuju se po stopi od 16,46 eura po hektolitr, dok se pića do 80 grama šećera po litru oporezuju po stopi od 8,22 eura po hektolitr.

Od plaćanja akcize izuzeta su pića na bazi mlijeka, soje ili pirinča, sokovi i nektari od voća i algi ili od povrća i žitarica, napici od badema, lješnika i indijskog oraha, te pića koja se smatraju hranom za posebne dijetetske potrebe ili dijetetskim dodacima.⁴⁰

Obaveza plaćanja akciza u **Rumuniji** propisana je *Zakonom o fiskalnoj politici*⁴¹, u skladu sa kojim se akciznim proizvodima smatraju alkohol i alkoholna pića, duvanski proizvodi, energetski proizvodi, električna energija i kafa.⁴²

Prema važećim propisima⁴³, u **Slovačkoj** ne postoji obaveza plaćanja akcize na gazirana pića. Akciznim proizvodima smatraju se alkoholna pića, uključujući vino, pivo i međuproizvode, zatim električna energija, ugalj i prirodni gas, naftna ulja, kao i duvanski proizvodi.

U **Sloveniji**, *Zakon o akcizama*⁴⁴ predviđa obavezu plaćanja akciza na alkohol i alkoholna pića, duvanske proizvode, energente i električnu energiju.

³⁹ Taxation trends in the European Union, 2017

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2017.pdf (11.2.2019)

⁴⁰ European Commission, Excise in EU countries: Portugal <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/excise-duties-eu-member-states> (11.2.2019)

⁴¹ *Lege nr. 227 din 8 septembrie 2015 privind Codul fiscal*, https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/L_227_2015.pdf (15.2.2019)

⁴² European Commission, Excise in EU countries: Romania <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/excise-duties-eu-member-states> (12.2.2019)

⁴³ *Indirect taxes in Slovakia: Legislation* <https://www.finance.gov.sk/en/taxes-customs-accounting/indirect-taxes/excise-duties/> (8.2.2019)

⁴⁴ *Zakon o trošarinah* („Uradni list RS“, št. 47/16) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7128#> (11.2.2019)

U **Srbiji**, u skladu sa odredbama *Zakona o akcizama*⁴⁵, ne postoji obaveza plaćanja akcize na gazirana pića, već se predmetom oporezivanja akcizom smatraju sljedeći proizvodi: derivati nafte, biogoriva i biotečnosti, duvanske prerađevine, uključujući i duvanske prerađevine koje se pri upotrebi griju, ali ne sagorijevaju, alkoholna pića, kafa, tečnosti za punjenje elektronskih cigareta i električna energija za krajnju potrošnju.

Važeće zakonodavstvo **Španije** ne predviđa obavezu plaćanja akciza na bezalkoholna pića, već se akciznim proizvodima smatraju pivo, vino i fermentisani proizvodi, međuproizvodi, alkohol i alkoholna pića, cigarete, ugljovodonici i električna energija. Međutim, pojedine pokrajine, poput Katalonije uvele su porez na bezalkoholna zašćerena pića, a iznos poreza zavisi od količine šćera koju bezalkoholno piće sadrži. Na primjer, nakon uvođenja poreza, cijena limenke "Koka-kole" porasla je za 7%, odnosno sa 0, 58 na 0, 62 eura.⁴⁶

Zakonodavstvo u **Švedskoj** predviđa obavezu plaćanja akcize na alkohol i alkoholna pića, cigarete, struju i energiju, oglašavanje⁴⁷, pesticide i hemikalije u određenim elektronskim uređajima.⁴⁸ Porez na bezalkoholna pića, uključujući i gaziranu vodu u prošlosti je postojao u Švedskoj, ali je ukinut u okviru poreske reforme 1993. godine. Tokom posljednjih nekoliko godina bilo je inicijativa poslanika za uvođenje poreza na šćer iz zdravstvenih razloga. Međutim, porez do sada nije uveden.

U **Ujedinjenom Kraljevstvu**, osim akciza na alkohol i alkoholna pića, duvanske proizvode i ulja ugljovodonika u skladu sa *Zakonom o carinama i akcizama* iz 1979. godine, od aprila 2018. godine⁴⁹ na snazi je porez na bezalkoholna pića, odnosno porez na šćer,⁵⁰ koji je uveden u cilju smanjenja konzumacije šćera iz zdravstvenih razloga, te u cilju sprečavanja gojaznosti među djecom. U skladu sa tim, na svako bezalkoholno piće koje sadrži više od pet do osam grama šćera na 100 mililitara plaća se 0,21 euro po litru, a na svako bezalkoholno piće koje sadrži više od osam grama šćera na 100 ml plaća se 0,27 eura po litru.⁵¹

⁴⁵ Zakon o akcizama („Sl. glasnik RS“, br. 22/2001, 73/2001, 80/2002, 43/2003, 72/2003, 43/2004, 55/2004, 135/2004, 46/2005, 101/2005 - dr. zakon, 61/2007, 5/2009, 31/2009, 101/2010, 43/2011, 101/2011, 6/2012 - usklađeni din. izn., 43/2012 - odluka, 76/2012 - odluka, 93/2012, 119/2012, 8/2013 - usklađeni din. izn., 47/2013, 4/2014 - usklađeni din. izn., 68/2014 - dr. zakon, 142/2014, 4/2015 - usklađeni din. izn., 5/2015 - usklađeni din. izn., 55/2015, 103/2015, 5/2016 - usklađeni din. izn., 108/2016, 7/2017 - usklađeni din. izn., 18/2018 - usklađeni din. izn., 30/2018 i 4/2019 - usklađeni din. izn.) <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-akcizama.html> (8.2.2019)

⁴⁶ Catalonia region introduces "soda tax" on sugary drinks, *El Pais*, 2 May 2017, https://elpais.com/elpais/2017/05/01/inenglish/1493645507_575034.html (14.2.2018)

⁴⁷ Oglasi namijenjeni objavljivanju unutar zemlje ili oglasni materijal u različitoj formi koji je namijenjen za distribuciju unutar zemlje oporezuju se po stopi od 7,65% od vrijednosti transakcije.

⁴⁸ European Commission, Excise in EU countries: Sweden <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/excise-duties-eu-member-states> (12.2.2019)

⁴⁹ Primjena ovog poreza počela dvije godine nakon njegovog uvođenja 2016. godine.

⁵⁰ Originalni naziv poreza na engleskom jeziku je *Soft Drinks Industry Levy*.

⁵¹ *Soft Drinks Industry Levy comes into effect*, UK Government, 5 April 2018, <https://www.gov.uk/government/news/soft-drinks-industry-levy-comes-into-effect> (14.2.2019)

Izvori informacija

Act of December 6 2008, on excise duty, Poland.

Alcohol, Tobacco, Fuel and Electricity Excise Duty Act,
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/511072014004/consolide>

Catalonia region introduces "soda tax" on sugary drinks, El Pais, 2 May 2017,
https://elpais.com/elpais/2017/05/01/inenglish/1493645507_575034.html

Code général des impôts, <http://codes.droit.org/CodV3/impots.pdf>

Code général des impôts - Article 520 A,
https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?sessionId=03DE3892A23340868788652AB3F53049.tplgfr43s_2?idArticle=LEGIARTI000037993587&cidTexte=LEGITEXT000006069577&categorieLien=id

Consumption Tax Trends 2018: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues, OECD, Paris, 2018
https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/consumption-tax-trends-2018_ctt-2018-en#page118

Customs & Excise Department – Excise duties,
<http://www.mof.gov.cy/mof/customs/customs.nsf/All/A2C3593B5465A799422577D6002FEAC4?OpenDocument>

Denmark abolishes excise duty on soft drinks, <https://www.fooddrinktax.eu/article/denmark-abolishes-excise-duty-on-soft-drinks/>

Direzione Centrale Legislazione e Procedure Accise e Altre Imposte Indirette, Ufficio accise sui prodotti energetici e alcolici e altre imposizioni indirette,
[https://www.adm.gov.it/portale/documents/20182/889198/Aliquote accise naz genn 2019 rev.p df/5ad4e267-4768-4cdd-ba3f-70fba712f97](https://www.adm.gov.it/portale/documents/20182/889198/Aliquote%20accise%20naz%20genn%202019%20rev.pdf/5ad4e267-4768-4cdd-ba3f-70fba712f97)

Dr Marko Radičić, Dr Božidar Raičević, Javne finansije, teorija i praksa, Datastatus, Ekonomski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Beograd, 2008, str. 161-163.

ECPRD request no. 2657, *Excise taxation of non-alcoholic beverages, October 2014.*

Ekonomski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Masmedia, Zagreb, 2011, str. 963

Excise Duty Act, <http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8849>

Excise Duties and Tax Warehouses Act, <http://www.minfin.bg/en/174>

Excise Taxes in the Czech Republic, <http://4liberty.eu/excise-taxes-in-the-czech-republic/>

European Commission, Excise in EU countries: Portugal <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/excise-duties-eu-member-states>

European Commission, Excise in EU countries: Romania <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/excise-duties-eu-member-states>

European Commission, Excise in EU countries: Sweden <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/excise-duties-eu-member-states>

Evropska kombinovana nomenklatura, detaljnije na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.273.01.0001.01.ENG&toc=OJ.L:2018:273:TOC

Finance Act 2017 (Number 41 of 2017),
<http://www.irishstatutebook.ie/eli/2017/act/41/enacted/en/pdf>

Fiscal Policies for Diet and Prevention of Noncommunicable Diseases: Technical Meeting Report 5–6 May 2015, Geneva, Switzerland, WHO, 2016
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250131/9789241511247-eng.pdf?sequence=1>

Greek Law Digest – Indirect Laws in Greece, <http://www.greeklawdigest.gr/topics/tax/item/122-indirect-taxes-in-greece>

Indirect taxes in Slovakia: Legislation
<https://www.finance.gov.sk/en/taxes-customs-accounting/indirect-taxes/excise-duties/>

Lege nr. 227 din 8 septembrie 2015 privind Codul fiscal,
https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/L_227_2015.pdf

Lietuvos Respublikos Akcizų Istatymas, 2001 m. spalio 30 d. Nr. IX-569, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.154511/Yk|CcmMYRf>

Loi relative au régime d'accise des boissons non alcoolisées et du café,
<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/2009/12/21/2010003015/justel>

Note on Sugar Tax, PBO Note 7 of 2018, Parliamentary Budget Office, Houses of the Oireachtas
https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/parliamentaryBudgetOffice/2018/2018-04-30_note-on-sugar-tax_en.pdf

Oanda, unos na URL: <http://www.oanda.com/currency/convert>

Par akcīzes nodokli, <https://likumi.lv/ta/id/81066-par-akcizes-nodokli>

Portail des douanes et accises, <https://douanes.public.lu/fr/accises.html>

Revenue, Irish Tax and Customs, *Sugar Sweetened Drinks Tax (SSDT)*,
<https://www.revenue.ie/en/companies-and-charities/excise-and-licences/sugar-sweetened-drinks-tax/index.aspx>

Soft Drinks Industry Levy comes into effect, UK Government, 5 April 2018,
<https://www.gov.uk/government/news/soft-drinks-industry-levy-comes-into-effect>

Taxation trends in the European Union, 2017
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2017.pdf

Tax Facts 2018 - The essential guide to Irish tax, <https://www.pwc.ie/publications/2018/tax-facts-2018-essential-guide-irish-tax-report.pdf>

Wet op de verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken,
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0005802/2016-05-01>

Wet op de accijns, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005251/2019-01-01>

World Health Organization – Regional Office for Europe, Parliament in Estonia approves legislation taxing soft drinks,
<http://www.euro.who.int/en/countries/estonia/news/news/2017/06/parliament-in-estonia-approves-legislation-taxing-soft-drinks>

Zakon o akcizama („Sl. glasnik BiH“, br. 49/2009, 49/2014, 60/2014 i 91/2017),
<https://www.paragraf.ba/propisi/bih/zakon-o-akcizama-u-bosni-i-hercegovini.html>

Закон За Акцизите („Службен весник на Република Македонија“ 32/2001, 50/2001, исправка 52/2001, 45/2002, 98/2002, 24/2003, 96/2004, 38/2005, 88/2008, 105/2009, 34/2010, 24/2011, 55/2011, 135/2011, 82/2013, исправка 98/2013, 43/2014, 167/2014, 188/2014, 129/2015, 154/2015, 192/2015, 23/2016, исправка 31/2016, 171/2017 u 120/2018),
<http://www.customs.gov.mk/images/documents/zakoni/zakon-akcizi/ZakonZaAkcizitePrecisten2018.pdf>

Zakon o akcizama („Sl. glasnik RS“, br. 22/2001, 73/2001, 80/2002, 43/2003, 72/2003, 43/2004, 55/2004, 135/2004, 46/2005, 101/2005 - dr. zakon, 61/2007, 5/2009, 31/2009, 101/2010, 43/2011, 101/2011, 6/2012 - usklađeni din. izn., 43/2012 - odluka, 76/2012 - odluka, 93/2012, 119/2012, 8/2013 - usklađeni din. izn., 47/2013, 4/2014 - usklađeni din. izn., 68/2014 - dr. zakon, 142/2014, 4/2015 - usklađeni din. izn., 5/2015 - usklađeni din. izn., 55/2015, 103/2015, 5/2016 - usklađeni din. izn., 108/2016, 7/2017 - usklađeni din. izn., 18/2018 - usklađeni din. izn., 30/2018 i 4/2019 - usklađeni din. izn.) <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-akcizama.html>

Zakon o trošarinama, „Narodne novine“ br. 06/18, <https://www.zakon.hr/z/545/Zakon-o-tro%C5%A1arinama>

2011. évi CIII. törvény a népegészségügyi termékadóról,
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139165.357213